

OTROŠKA IN MLADOSTNIŠKA PSIHIATRIJA

1. SPLOŠNI VIDIKI SPECIALIZACIJE

1.1. Namen specializacije

Specializacija je učni in vzgojni proces, v katerem specializant(-ka) pridobi tako teoretično in praktično znanje s področja otroške in mladostniške psihiatrije, da je sposoben(-na) samostojno oskrbeti večino bolnikov z akutnimi in kroničnimi psihiatričnimi motnjami in boleznimi. Z oskrbo je mišljena diagnostika, zdravljenje, rehabilitacija in preprečevanje bolezni.

1.2. Trajanje in struktura specializacije

Specializacija **traja 5 let**.

Specializacija zdravnikov za področji psihiatrije in otroške ter mladostniške psihiatrije vključuje skupno izobraževalno deblo (36 mesecev) in nadaljevalni del, ki se deli v dve veji: psihiatrijo (24 mesecev) ter otroško in mladostniško psihiatrijo (24 mesecev).

Priporočeno je opravljanje podiplomskega študija iz psihopatologije in otroške ter mladostniške psihiatrije, pa tudi drugih podiplomskih študijev (psihoterapija, družinska dinamika...)

Potrdilo o opravljenih kolokvijih in zaključnem izpitu predloži kandidat glavnemu mentorju.

1.3. Zaključek specializacije

Glavni mentor ugotovi, da je specializacija opravljena, ko preveri ustreznost trajanja specializacije, izpolnjevanje predpisanih pogojev glede pridobljenega znanja, števila in kakovosti opravljenih posegov in ali so predpisani kolokviji uspešno opravljeni. Specializacija se konča s specialističnim izpitom.

2. PREVERJANJE ZNANJA

Vsak specializant vpisuje opravljene storitve s potrditvijo mentorja v list zdravnika specializanta.

2.1. Sprotno preverjanje znanja

Za zagotavljanje ustrezne kakovosti specializacije se pridobljeno znanje in sposobnosti specializanta preverjajo s trajnim nadzorom in občasnimi preverjanji – kolokviji.

Nenehen neposredni ali posredni nadzor nad pridobivanjem znanja in sposobnosti izvajajo mentorji. Ta poteka sproti in vsakodnevno. Preverjanje specializantovega znanja poteka v obliki kolokvijev po končanem usposabljanju na posamezni učni enoti. Kolokviji so lahko pisni ali ustni. Znanje se preverja s predstavitev bolnikov, pripravami seminarjev, pregledom literature, pisanjem člankov in sodelovanjem pri raziskavah.

Specializant mora vsaj enkrat letno javno prikazati pridobljeno znanje na način, ki ga vsakokrat sproti določi neposredni ali glavni mentor:

- ♦ predstavitev analize skupine bolnikov ali posameznega zanimivega kliničnega primera na strokovnem srečanju skupine strokovnjakov v učni ustanovi ali zunaj nje;
- ♦ priprava in vodenje klinične ali klinično-patološke konference s tematiko, ki zajema področje specializacije;
- ♦ objava članka v recenziranem domačem ali tujem strokovnem glasilu s temo iz programa specializacije.

Pogoj za nadaljevanje specializacije so uspešno opravljeni kolokviji in ugodna vsakoletna ocena glavnega mentorja.

3. PROGRAM SPECIALIZACIJE

3.1. Časovni in vsebinski okvir opravljanja posameznih delov specializacije

SKUPNO DEBLO	PSIHIATRIJA (v mesecih)	OTROŠKA IN MLADOSTNIŠKA PSIHIATRIJA (v mesecih)
• urgentna in intenzivna psihiatrija	12	12
• podaljšano (prolongirano) psihiatrično zdravljenje in rehabilitacija	6	3
• geriatrična psihiatrija	3	1
• zdravljenje odvisnosti	6	6
• krizne intervencije	6	6
• ambulantno psihiatrično zdravljenje	3	8
SKUPAJ	36	36

Po končanem skupnem deblu, ki je enako pri specializaciji splošne ter otroške in mladostniške psihiatrije, se nadaljuje specializacija iz otroške in mladostniške psihiatrije po spodaj navedenem programu.

OTROŠKA IN MLADOSTNIŠKA PSIHIATRIJA	TRAJANJE (v mesecih)
• pediatrija	3
• razvojna nevrologija	2
• ambulantna obravnava otrok in mladostnikov	8
• hospitalna obravnava otrok in mladostnikov	9
• svetovanje in delo v socialnem sistemu	2
SKUPAJ	24

3.2. Obseg znanja in veščin, ki jih mora specializant obvladati do izteka specializacije

- Seznaniti se mora s teoretičnimi osnovami in znanjem stroke ter pridobiti ustrezno znanje z različnih področij psihiatrije: shizofrenija in druge psihotične motnje, afektivne motnje, anksiozne motnje, somatoformne motnje, demence in druge kognitivne motnje, disociativna stanja, spolne motnje in motnje spolne identitete, motnje hranjenja, motnje spanja, razvojne motnje, motnje nadzora impulzov, prilagoditvene in stresne motnje, osebnostne motnje, z različnimi substancami pogojene motnje ter odvisnosti in zlorabe, duševne motnje ob telesnih boleznih, nujna (urgentna) stanja v psihiatriji, epilepsije in mejna nevrološka stanja; področje preventivne in mentalne higiene.
- Spoznati in obvladati mora tehniko psihiatričnega intervjuja ter diagnostičnih postopkov, diferencialnodagnostičnih postopkov na področju psihiatrije in na drugih mejnih področjih (nevrologija, interna medicina oziroma pediatrija):
 - 60 psihiatričnih intervjujev z usmerjeno anamnezo,
 - 30 nevropsihiatričnih diagnostičnih obravnav otrok in mladostnikov,
 - 10 nevropsihiatričnih diagnostičnih obravnav odraslih.
- Usposobiti se mora za uporabljanje znanja in dela kliničnih psihologov, njihovih diagnostičnih in terapevtskih postopkov:
 - 30 konzultacij s kliničnim psihologom.
- Usposobiti se mora za razumevanje in uporabljanje izsledkov določenih nevrofizioloških preiskav, nevropsiholoških preiskav in testiranj, elektroencefalografije, ustreznih rentgenskih, nuklearnomedicinskih in magnetnoresonančnih ter laboratorijskih preiskav:
 - 30 konzultacij z ustreznim specialistom.
- Pridobiti mora posebno znanje in veščine s področja bioloških terapevtskih metod v psihiatriji (medikamentozne, nevropsihološke):
 - 60 psihofarmakoterapevtskih obravnav.
- Pridobiti mora tudi posebno znanje s področja psihoterapevtskih metod – individualnih, družinskih in skupinskih (psihodinamska, vedenjska, kognitivna, suportivna, kratka dinamska psihoterapija, osnove poglobljene psihoterapije, relaksacijske tehnike):
 - 100 ur supervizije psihoterapevtskega dela,

- vodenje 3 različnih psihoterapevtskih skupin,
- sodelovanje v skupini 3 družinskih terapij,
- 20 primerov suportivne terapije,
- 10 primerov kognitivne terapije,
- 6 primerov vedenjske terapije,
- 3 primeri relaksacijske terapije,
- najmanj po 3 primeri celostne obravnave oseb s shizofrensko psihozo, bipolarnimi motnjami, kriznim stanjem, anksioznostjo, depresijo, motnjami hranjenja, boleznimi odvisnosti, kar skupaj pomeni najmanj 40 primerov integrativne obravnave.
- Specializant mora pridobiti posebno znanje s področja sociodinamike in socioterapije; usposobiti se mora za aktivno sodelovanje v terapevtskih skupnostih, skupinah in klubih ter s službami v skupnosti:
 - sodelovanje v 3 različnih terapevtskih skupnostih.
- Spoznati mora osnove in metode raziskovalnega dela v psihiatriji:
 - sodelovanje v 2 kliničnih raziskavah.
- Usposobiti se mora za posredovanje ustreznega psihiatričnega znanja drugim članom strokovne ekipe:
 - predstavitev primera na 20 t. i. »case konferencah«.
- Naučiti se mora integrirati in praktično uporabiti pridobljeno znanje in veščine ter se s tem usposobiti za sodelovanje v terapevtski skupini:
 - vodenje 20 pacientov v skupini.
- Spoznati in pridobiti mora osnovno znanje o psihiatričnem izvedenstvu in zakonu o duševnem zdravju:
 - konzultacija o 10 izvedenstvih.

3.3. Natančnejši vsebinski okvir posameznih delov specializacije

Nujna (urgentna) in intenzivna hospitalna psihiatrija

Specializant pridobi teoretično in praktično znanje:

- iz osnov psihiatrije (psihopatologija, fenomenologija), z orientacijskim in klasičnim psihiatričnim intervjujem in z oblikovanjem psihiatričnega statusa,
- iz načel in praktične izvedbe hospitalizacije psihiatričnega bolnika (tudi z zakonskimi določili hospitalizacije in zdravljenja proti volji bolnika),
- iz diagnostičnih postopkov in kliničnopsihološkega znanja, ki zadeva urgentna in druga stanja v psihiatriji ter iz diferencialnodagnostičnih postopkov, ki

zadevajo mejna stanja z drugimi medicinskimi vedami,

- iz osnovne organizacije in sheme akutnega in intenzivnega bolnišničnega zdravljenja psihičnih motenj, dela v psihiatrični strokovni ekipi, sodelovanja s svojci in drugimi pomembnimi osebami iz bolnikove okolice ter s konferencami in prikazi primerov bolnikov,
- iz osnov in specialnosti zgodovinske in sodobne psihofarmakologije, njenih bioloških osnov ter usposobljenosti za njeno izvajanje in načrtovanje. Seznan se tudi z drugimi pomožnimi ali dodatnimi biološkimi terapevtskimi metodami (nevropsihološke).

Podaljšano (prolongirano) psihiatrično zdravljenje in rehabilitacija

Specializant pridobi teoretično in praktično znanje:

- iz podaljšanega bolnišničnega zdravljenja, vzrokov zanj, s terapevtskimi načrti in s pripravljanjem kriznih načrtov za bolnike, ki imajo pogoste recidive bolezni,
- z oceno razlik med intenzivnim in prolongiranim zdravljenjem ter indikacijskih posebnosti,
- s prognostično oceno kliničnopsihološkega znanja in z njegovo praktično uporabo,
- usposobi se za skupinsko delo z delovnimi terapevti, za sodelovanje s socialno službo bolnišnice in domačega okolja, spozna socialne intervencije in reševanje socialne problematike,
- teoretično in praktično se usposablja za izvajanje in uporablanje psihoterapevtskih metod in postopkov v prolongiranem zdravljenju,
- usposobi in nauči se uporabe vzdrževalnega in profilaktičnega medikamentoznega zdravljenja in drugih ustreznih doktrinarnih bioloških metod,
- dodatno se seznan z rehabilitacijskimi procesi, z njihovim začetkom v bolnišnici in nadaljnjim izvajanjem na terenu, s slovenskimi možnostmi celovite rehabilitacije (stanovanjske skupnosti, delavnice pod posebnimi pogoji, zaposlovanje pod posebnimi pogoji).

Geriatrčna psihiatrija

Specializant pridobi teoretično in praktično znanje:

- iz splošnih populacijskih posebnosti in značilnosti te skupine,
- iz postopkov, kot je psihiatrični intervju in status pri bolnikih te starostne skupine, prav tako tudi iz psihičnih motenj te skupine; usposobi se za razlago in uporabo posebnih diagnostičnih postopkov, uporabljanih v tej populacijski skupini, ter

- za sodelovanje z drugimi strokovnjaki na tem področju, npr. z internistom,
- iz farmakoloških načinov zdravljenja v tem starostnem obdobju, prav tako tudi z uporabo drugih terapevtskih tehnik in postopkov, ki se uporabljajo na tem področju,
- s klubi starejših občanov in vlogo psihiatrije v domovih starejših občanov.

Zdravljenje bolezní odvisnosti

Specializant pridobi teoretično in praktično znanje:

- o rabi, zlorabi in odvisnosti od psihoaktivnih substanc; o epidemioloških podatkih in raziskavah na tem področju,
- o prvem pregledu, triažiranju, detoksikaciji, ambulantnem in bolnišničnem zdravljenju ter nadaljevalnem zdravljenju različnih oblik in vrst zlorabe ter odvisnosti,
- o delu v strokovni ekipi in sodelovanju z različnimi terapevtskimi sodelavci s tega področja,
- o delovanju v terapevtskih klubih in skupnostih,
- o zdravstvenopreventivnem in vzgojnem delu na tem področju.

Krizne intervencije

Specializant pridobi teoretično in praktično znanje:

- o pojmu kriznih intervencij, oblikah in vsebini ter organizaciji pomoči v krizi,
- o medikamentoznih, psihoterapevtskih in socioterapevtskih metodah, uporabljanih v sklopu kriznih intervencij, vključujoč pojem in problem samomora,
- o delu ekipe za krizne intervencije.

Ambulantno oziroma zunajbolnišnično psihiatrično zdravljenje

Specializant pridobi teoretično in praktično znanje:

- iz dela v psihiatrični ambulanti, s triažnimi postopki, diagnostičnimi postopki in njihovo uporabnostjo v ambulantni psihiatrični praksi,
- iz uporabe in metod ambulantnega medikamentoznega zdravljenja (akutnega, prolongiranega, vzdrževalnega),
- iz ambulantnih kriznih intervencij in ambulantnega zdravljenja posebnih skupin prebivalstva,
- iz razvojne psihiatrije v ambulantni praksi,
- iz praktične uporabe teoretično pridobljenega znanja različnih psihoterapevtskih tehnik (pod vodstvom supervizorja),
- iz socioterapevtskih in rehabilitacijskih metod, uporabljanih v ambulantnem in zunajbolnišničnem zdravljenju,

- iz problema suicidologije, ambulantnega prijavljanja poskusov samomora in registra samomorov v Sloveniji (epidemiologija),
- iz problema spolnih motenj in motenj spolne identitete.

Specializant pridobi osnovno in specialno znanje iz zunajbolnišničnega oz. ambulantnega psihiatričnega zdravljenja v psihiatričnih dispanzerjih in v posebnih oz. usmerjenih specialističnih ambulantah.

Pediatrija

Specializant pridobi teoretično in praktično znanje:

- iz telesnega razvoja otroka in mladostnika,
- iz somatske preiskave, izvedbe in načrtovanja diagnostičnega postopka,
- iz dela s svojci otroka in mladostnika v diagnostiki in zdravljenju,
- iz sistematičnega spremljanja zdravstvenega stanja,
- iz osnovnih terapevtskih metod (medikacija idr.) bolezní in sindromov v razvojni dobi,
- iz svetovanja o telesnem zdravju, varovanju zdravja in razvoju,
- iz obravnave duševnih motenj telesno bolnega otroka.

Razvojna nevrologija

Specializant pridobi teoretično in praktično znanje:

- iz nevrološke preiskave in nevrofizioloških diagnostičnih metod glede na značilnosti posameznih razvojnih obdobj,
- iz terapevtske obravnave otroka in mladostnika z nevrološkimi motnjami,
- iz vodenja otroka z epilepsijo (medikacija, psihosocialno vodenje, delo s svojci in šolo),
- iz obravnave psihosocialne problematike nevroloških bolnikov v različnih razvojnih obdobjih,
- iz rehabilitacije otrok in mladostnikov z nevrološkimi motnjami.

Ambulantna obravnava otrok in mladostnikov z duševnimi motnjami

Specializant pridobi teoretično in praktično znanje:

- iz izvajanja diagnostike duševnih motenj otroka in mladostnika v ambulantnih razmerah,
- iz kriznih intervencij v ambulanti in v socialnem okolju otroka in mladostnika,
- iz ambulantne obravnave umsko manj razvitega otroka,
- iz individualne in skupinske psihoterapije otrok in mladostnikov v zunajbolnišničnem okviru,
- iz dela s svojci ambulantno vodenega otroka in mladostnika.

Hospitalna obravnava otrok in mladostnikov z duševnimi motnjami

Specializant pridobi teoretično in praktično znanje:

- iz posebnosti skupinske diagnostike v hospitalnih razmerah (z dodatnim programiranjem diagnostike ev. somatskih, tudi nevroloških motenj),
- iz uvajanja in vodenja psihofarmakoterapije iz skupinskega terapevtskega dela z otroki in mladostniki,
- iz dela s svojci in povezovanja z zdravstvenimi in nezdravstvenimi ustanovami pri obravnavi otroka in mladostnika,
- iz psihoterapevtskega dela (individualnega in skupinskega, po različnih metodah in glede na različno razvojno obdobje).
- iz sodelovanja v ekipi pri izvajanju družinske terapije,
- iz opravljanja urgentnih hospitalnih intervencij,
- iz seminarske obravnave kliničnih primerov, spremljanja strokovne literature in klasifikacije duševnih motenj v razvojnem obdobju,
- iz sodelovanja v raziskovalni skupini pri kliničnih študijah.

Svetovanje in delo v socialnem sistemu

Specializant pridobi teoretično in praktično znanje:

- iz svetovanja družini, pedagogom in drugim pri rizičnih in posebej ogroženih otrocih in mladostnikih (zloraba, psihosocialne motnje ipd.),
- iz skupinskega dela pri obravnavi psihosocialnih motenj (delinkvenca, šolska problematika, vedenjske motnje ipd.) v nezdravstveni ustanovi,
- iz programiranja in izvajanja preventivnih projektov na primarni, sekundarni in terciarni ravni, priprave vzgojnega in preventivnega gradiva v neterapevtskih in nezdravstvenih ustanovah.

Program po izbiri

Specializant lahko v dogovoru z mentorjem izbere področje, na katerem bo še dodatno poglobil svoje znanje, na primer: nujna (urgentna) in intenzivna psihiatrija, ambulantno psihiatrično zdravljenje, zdravljenje bolezni odvisnosti, psihoterapija oziroma katero drugo področje.

3.4. Število zahtevanih obravnav v času specializacije

Specializant mora v času specializacije obravnavati vsaj 800 pacientov z duševnimi in vedenjskimi motnjami, od tega 200 na novo hospitaliziranih pacientov in 200 ambulantnih

pacientov. Natančnejši spisek minimalnega števila obveznih storitev je naveden v točki 3.2.